

معنی واژگان مهم

فکرت: اندیشه	برافروخت: روشن کرد	تجلی: آشکار شدن، پیداشدن	غفلت: فراموش کردن
فروغ: روشنایی - نور	جوی: بجوی - جست و جو کن	فیض: بخشش - عطا	مرغزار: چمنزار
بهر: برای	فضل: بخشش	گلشن: گلستان - گلزار	گردون: آسمان
خرد: عقل	تاب: طاقت - توانایی	تعالی: بلندمرتبه	ربیع: بهار
موزون: آهنگین - متناسب	معرفت: شناخت	حک: کندن - تراشیدن	لغزید: سر خورد
مشاجره: بگومگو - نزاع و دعوای لفظی	غنیمت: چیزی که به دست می آید - فرصت مناسب	قمری: پرنده‌ای خاکستری رنگ که از کبوتر کوچک تر است.	برکه: آبگیر

واژگان مهم املایی

فضلش - فیضش - فروغ - تاب - بهر - شبستری - بلعمی - مرغزار - غنیمت - موزون - قمری - لغزید - غرق - صخره - حک

معنی ابیات و عبارات مهم

ستایش

به نام آن که جان را فکرت آموخت چراغ دل به نور جان برافروخت

معنی به نام خداوندی که به جان انسان، اندیشیدن را یاد داد و به وسیله‌ی روشنایی درون، دل را روشن کرد.

ز فضلش هر دو عالم، گشت روشن ز فیضش خاک آدم، گشت گلشن

معنی از بخشش خداوند هر دو جهان روشن شد و از بخشش او، خاک آدم، به گلستان زیبا و باطراوت تبدیل شد.

جهان، جمله، فروغ نور حق، دان حق اندر وی ز پیدایی است پنهان

معنی همه‌ی دنیا را روشنایی خداوند بدان، خداوند آن قدر در پدیده‌های دنیا آشکار است که ما او را نمی‌بینیم و پنهان به نظر می‌رسد.

به نزد آن که جانش در تجلی است همه عالم، کتاب حق تعالی است

معنی پیش کسی که جان و دلش، آماده‌ی شناخت خداوند است، تمام دنیا مانند کتابی است که درباره‌ی خداوند نوشته شده است.

معرفت آفریدگار

این همه خلق را که شما بینید، بدین چندین بسیاری، این همه را خالق است که آفریدگار ایشان است و نعمت بر ایشان از وی است. **معنی** همه‌ی مردمی که شما با این تعداد زیاد می‌بینید، همه‌ی آن‌ها آفریننده‌ای دارند که پروردگار آن‌ها است و تمام نعمت‌هایی که در اختیار آن‌ها است از طرف آن آفریننده است.

اندیشه کردن اندر کار خالق و مخلوق، روشنایی افزایش اندر دل و غفلت از این و نااندیشیدن، تاریکی افزایش اندر دل، و نادانی، گمراهی است.

معنی فکر کردن درباره‌ی کارهای خداوند و همه‌ی مخلوقاتش روشنایی دل را بیشتر می‌کند و بی‌خبر بودن و فکر نکردن درباره‌ی آن، سیاهی و تاریکی را در دل بیشتر می‌کند و نادانی و بی‌اطلاعی، همان سرگردانی است.

خیز و غنیمت شمار، جنبش باد ربیع ناله‌ی موزون مرغ، بوی خوش لاله‌زار

معنی بلندشو و از حرکت باد بهاری، آواز آهنگین پرندگان و بوی دل‌انگیز لاله‌زارها بهترین استفاده را بکنید.

برگ درختان سبز در نظر هوشیار هر ورقش دفتری ست، معرفت کردگار

معنی در نظر یک انسان آگاه و دانا، هر کدام از برگ‌های درختان، مانند دفتری هستند که درباره‌ی شناخت خداوند نوشته شده است.

دانش زبانی

گاهی شاعران برای زیباتر شدن شعر خود، اجزای جمله را جابه‌جا می‌کنند. به این منظور، فعل که در زبان فارسی در آخر جمله قرار دارد، گاهی در میان جمله و یا حتی در ابتدای آن به کار می‌رود. این کار به آهنگین‌تر شدن شعر کمک می‌کند.

مثال باز به گردون رسید ناله‌ی هر مرغ‌زار

انسان، برای این‌که بتواند با دیگران ارتباط برقرار کرده و مقصود خود را بیان کند، از «جمله» استفاده می‌کند. «جمله» ممکن است یک یا چند کلمه باشد، که به وسیله‌ی آن، پیام خود را به شنونده یا خواننده منتقل می‌کنیم.

انواع جمله

جمله‌ی خبری: جمله‌ای که یک «خبر» را بیان می‌کند و در پایان آن، نقطه «.» می‌آید.

مثال دیشب باران بارید.

جمله‌ی پرسشی: جمله‌ای که در آن سؤالی بیان می‌شود و در پایان آن، علامت سؤال «؟» می‌آید.

مثال چرا به مدرسه نیامدی؟

جمله‌ی امری: جمله‌ای که در آن یک دستور یا خواهش بیان می‌شود و در پایان آن، نقطه «.» می‌آید.

مثال لطفاً به سؤال من جواب بدهید.

جمله‌ی عاطفی: جمله‌ای که بیانگر احساس شگفتی یا عاطفی باشد و در پایان آن علامت تعجب «!» می‌آید.

مثال عجب داستان جالبی!

کارگاه نویسندگی

نویسندگان خوب، برای نوشتن یک متن زیبا، نکات زیر را رعایت می‌کنند:

کلمات گفتاری و شکسته به کار نمی‌برند.

مثال به جای «دیروز به نونوایی رفتم و دو تا نون خریدم» می‌نویسند، «دیروز به نانوایی رفتم و دو عدد نان خریدم».

از تکرار کلمه‌ها در متن، خودداری می‌کنند.

مثال به جای «رضا درس نخوانده بود و معلم از دست رضا ناراحت شد» می‌نویسند، «رضا درس نخوانده بود و معلم از دست او ناراحت شد».

ساده و خوانا می‌نویسند.

مثال به جای «من درس نخواندن را دوست ندارم» می‌نویسند، «من به درس علاقه دارم».

سوالات درس اول

۱- جاهای خالی را کامل کنید.

۱ با توجه به معنی لغات، حروف جا افتاده را در نقطه چین بنویسید.

د ف ... ل: بخشش

ج مو...ون: آهنگین

ب ... ر: برای

الف مر...زار: سبزه زار

۲- جمله های درست و نادرست را مشخص کنید.

۱ کلمه های «لغزید» و «سَر خورد» با هم مترادف هستند.

۲ باید در پایان جملات عاطفی، نقطه «.» قرار داد.

۳ در مصراع «ز فیضش خاک آدم، گشت گلشن» فعل وجود ندارد.

۴ نویسنده ی نثر «معرفت آفریدگار»، ابوعلی بلعمی است.

۳- به سوال های زیر پاسخ دهید.

۱ برای هر کدام از کلمه های زیر، یک کلمه ی مترادف و یک کلمه ی متضاد بنویسید.

کلمه	متضاد	مترادف
هوشیار		
آزار		
هرگز		

۲ در عبارتهای زیر، نهاد و گزاره را مشخص کنید.

جمله	نهاد	گزاره
الف خرد را نیست تاب آن روی		
ب ناگهان شخصی که سیلی خورده بود، لغزید و در برکه ی آب افتاد.		

۳ کلمه هایی را که با واژه های داده شده ارتباط دارند در جاهای مشخص شده بنویسید.

خِرد: _____ ، _____ ، _____ ، برکه: _____ ، _____ ، _____

۴ در هر کدام از عبارتهای زیر، غلط املائی وجود دارد. آن را پیدا کنید و شکل صحیح آن را بنویسید.

الف قفلت از این و نااندیشیدن، تاریکی افزایش اندر دل.

ب بر روی صخره ای سنگی، این جمله را هک کرد.

ج وقتی کسی ما را آزار می دهد، باید روی شن های سحرا بنویسیم تا بادهای، آن را پاک کنند.

۵ کلمه ی «قمری» را در چهار جمله به کار ببرید و علامت پایانی هر جمله را مشخص کنید.

جمله ی عاطفی: _____ جمله ی خبری: _____

جمله ی پرسشی: _____ جمله ی امری: _____

۶ عبارتهای زیر را به صورت ساده و روان بنویسید.

الف به نام آن که جان را فکرت آموخت چراغ دل، به نور جان برافروخت

ب باز به گردون رسید، ناله ی هر مرغ زار

۷ در بیت «خیز و غنیمت شمار، جنبش باد ربیع / ناله ی موزون مرغ، بوی خوش لاله زار» شاعر بر غنیمت شمردن چه چیزهایی تأکید دارد؟

۴- گزینه ی درست را مشخص کنید.

۱ در پایان جمله ی «خداوند، همه ی زیبایی ها را خلق کرد» چه علامتی باید قرار بدهیم؟

د فرقی ندارد

ج علامت تعجب «!»

ب علامت سؤال «؟»

الف نقطه «.»

۲ کدام یک از کلمه‌های زیر جمع است؟

- الف) ملائک ب) آشیان ج) مرغزار د) هوشیار

۳ معنی کدام یک از کلمه‌های داده شده صحیح نیست؟

- الف) وی: او ب) برکه: آبگیر ج) تجلی: ناپدید شدن د) گردون: آسمان

۴ کدام یک از گزینه‌های زیر، جمله‌ی عاطفی است؟

- الف) مادر! دوست دارم. ب) عجب پهلوان قدرتمندی! ج) پرندۀ آواز زیبایی سر داد. د) گزینه‌های «الف» و «ب»

۵ در بیت «هر گل و برگی که هست، یاد خدا می کند / بلبل و قمری چه خواند؟ یاد خداوندگار» چند جمله وجود دارد؟

- الف) سه جمله ب) یک جمله ج) چهار جمله د) دو جمله

۶ کدام یک از کلمه‌های زیر، هم‌خانواده‌ی کلمه‌ی محبت است؟

- الف) حباب ب) مهتاب ج) اُبّهت د) حبیب

۷ جمله‌ی «پس به کار دوستان اندیشه کن» کدام یک از انواع جمله است؟

- الف) خبری ب) امری ج) عاطفی د) پرسشی

۸ در مصراع «ز فیضش خاکِ آدم، گشت گلشن» نهاد کدام است؟

- الف) گشت ب) گلشن ج) خاک آدم د) آدم

پاسخ سوالات درس اول

- ۱ الف) مرغزار ۲ ب) بهر ۳ ج) موزون ۴ د) فضل
- ۱ درست ۲ نادرست ۳ نادرست ۴ درست

کلمه	متضاد	مترادف
هوشیار	ناآگاه	آگاه
آزار	محبت	اذیت
هرگز	همیشه	هیچ وقت

۲ الف) نهاد، خرد گزاره، تاب نور آن (خداوند) را ندارد.

ب) نهاد، شخصی که سیلی خورده بود گزاره، لغزید و در برکه‌ی آب افتاد.

۳ خرد: عقل، فهم، دانش برکه: جویبار، آبگیر، رود

۴ الف) قفلت، غفلت ب) هک، حک ج) سحرا، صحرا

۵ دانش آموز با توجه به دانش خود، و با رعایت قواعد نگارشی می‌تواند جملات دلخواه را بنویسد.

۶ الف) به نام خداوندی که به جان انسان، اندیشیدن را یاد داد و به وسیله‌ی روشنایی درون، دل را روشن کرد.

ب) دوباره صدای آواز پرندگان نالان به آسمان رسید.

۷ حرکت باد بهاری، آواز آهنگین پرندگان، بوی دل‌انگیز لاله‌زارها

پاسخ ۴

- ۱ گزینه‌ی الف ۲ گزینه‌ی الف ۳ گزینه‌ی ج ۴ گزینه‌ی ب
- ۵ گزینه‌ی ج ۶ گزینه‌ی د ۷ گزینه‌ی ب ۸ گزینه‌ی ج

فهرست فارسی هشتم - ماجراهای من و درسام

